

Ökoloogilise hariduse ja kaitsetuse küsimused koolis.

Looduskaitseharidus ja ökoloogiline
kaitsetus on üks peamisi abinõusid
ökoloogilise kriisist jagusaamiseks, selle
edasiseks vältimiseks. See puudutab
eriti noorsugu, aga samuti täiskasvanud
põlvkonda.

1. Koolis: Haridussaadus. Tõlaseeglates.

Ülesanne - anda süstemaatiliselt teadust lk alusest,
→ veendumusi → tarvet suhelda loodusega
ja seal õigesti käituda, → hõndama
mitte ainult looduse materaalseid (materiaal-
seid) väärtusi, vaid ka sootsaalseid ja
estetiilseid väärtusi + teadust lk maailma-
vaadet, aktiivset elukoost, koduma
armastust.

Kooli jaoks on k. haridusel ja kasvatusel peamiselt 3 külge:

- a) tunnetuslik-didaktiline,
- b) kasvatuslik - moraalne, maailmavaageline
- c) praktilised tegevused looduses, looduse heaks.

Wende
omaarake-
line!
sees

A. Tunnetuslik-didaktiline

~~Loodust inimmaailmaga tundma.~~
- looduses kehtivate seaduspärasuste, seoste mõistmisele;

- mõistma ühtlasi biol., maj. sotsiaalse, kultuurilise ja eetilise aspektide seost;

See on ettevalmistus suhtlemiseks loodusega mõlemal tasandil - olmes ja teotundes.

See looduse tundmaõppimine algab juba poole - lasteaiast → 7. klassini - vastavalt rahkharidusele, vastavalt aine spetsiifikale.

[Sellist eri õppeainet ju ei ole.]

Koolieelses eas, algklassides -

hoolitsus lindude, loomade, lilled, puude, murude eest, millega kaasneb tundma-oppimine, armastus;

siis "Tere sügis", "Jäljed lumel", feno- loogilised vaatlused.

Vaatluse kaudu → looduses kehtivate seoste mõistmisele → oskus ka ilu näha ja hoida.

Õhukastmes lisandub arvõpetus - selle osa.

Arvõpetus on tunnetuslik-didaktiline külje peamine kanal.

Looduskaitse läbige kõiki aineid, vastavalt ainespetsiifikaal; kusjuures mõnede aine ^(looduskaitse) osa ja vastutus on suurem. Siis lk ippe ainet ei ole.

Kamtada ametivahelist ja ametiseseid seoseid, nii horisontaalselt (samal klassis, kooliastmes), kui vertikaalselt (järgnevatel klassides, kooliastmetel).

Eelne osa on loodusteaduslikel ametel;
süü vajakajäämisi ja voimalusi:

keemias - ühendite kahjuliku toimet,

[nafta, krisis - süüvesinike põletamisel
tekkivatest reaktiividest, tselluloosi, mineraal-
väetiste, fosforiidi - tootmisel ...];

füüsikas - voimalusi, mis see teadus pakub
õhu, vete sekundi uurimiseks ja kaitses;

anatoomias, füsioloogias - rohkem keskkonnakaitses

hügieenilistest aspektidest;

geograafias - maastru kujundamine ja kaitses -

maj. geograafias - loodusvarade säästlikust-
rats. kasutamisest + globaalseid ja
regionaalseid probleeme;

põllumajand. vüaainetes - van. klassides

väetiste, pestitsiidide kasutamine,

loomakasvatuse farmid, kodukute kujundamine,

maastiku kujundamine ja hooldamine

ajaloos - in. ja looduse vahelised ajaloo (kapitalismis)

Kirjandus -

Üldiselt varjatakse teadmused vastavoludest, ökol. situatsioonist.

Lõkkurõhke - looduskaitse küsimuste käsitlemis

kooli aineprogrammides ja õpikutes on veel puudulik, lünklik-fragmentaarne, ilma suuremate üldistusteta ja ökoloogiliste seoste ebapiisava rõhutamisega.

Kus võiksid-peaksid toimuma üldistused:
üldbioloogia, majandusgeograafia ja ka
ühiskonnateadused.

Tallinna 1980.a. ja Lõunavi 1984.a. konverentsi
seotused veel ootavad elluviimist.

Ukida paremat on kõige uuemates programmides.

Programm ja õpik veel ei otsusta üksi; palju
(või isegi kõik) sõltub õpetajatest.

Õpetajatele tegime suvekooli. Lk Värskas kursustele!

Ped. Instituudis tagasihoidlik programm.

B. Karvatuslik-maailmavaadluse-moraalne...

Teadusliku, materialistliku maailmavaate omandamine,
looduse dialექтика kaudu;

moraal-suhetumine rahva ühisvarasse,
kaaskodanikkusse → aktiivne eluhoiak,

ilu nägema, hoidma -

emotsionaalse sfääri arendamine,

kodumaa-armastus, koduarmastus.

Noorte suhtluseal loodusega on suur kollektiiv-
te väärtus, karvatuslik mõju.

[Looduse ülistajad ja ülistajad].

c. Tõraste praktiline tegevus looduses ja looduse heaks -

Looduse hooldamisest ja kaitsmisest tegelik asarõõ. See tõstab õppe- ja kasvatus töö efektiivsust → suurendab ja kinnistab teadmisi; kasvatab aktiivset hoiakut, tõelist loodushoiu vaimu.

+ Töökavatus - ühiskondlik töö.

Kui anda praktilistele tegevustele üksikuline, vaater, uurimuskis iseloom (probleem → vaatus, katse), arendab selline tegevus ühtlasi ka tõraste tunnetuslike võimeid (järeldamine, üldistamine).

Asaamine loodusest on seda rikkalikum, mida ise rohkem aktiivselt osalitakse selle hooldamises, ja muudugi - mida rohkem seda tunneme.

2. Kooli- ja klassiväliselt

on praktiline tegevus rohkem võimalusi.
Koolivälise tegevus - jätkus ja täienduseks koolis.
Siin suuremad võimalused suhtlemiseks loodusega
ja praktilistes tegevustes.

- maastikuhooldus, kalgasalade hooldus
 - metsastutamine; metsloomade loom
 - kooli meeskonnad (need on 83 - 9000 õpilastega)
+ seftussalised metsatöökohad koolis.
 - loodussopraade ringid - koolis, VAS-mapade
 - Konkurss „Kaitseme loodust!“
 - Koolivälise looduskaitse rahvatöökohad (Narva, Tallinn, Pärnu, Viljandi, Jõgeva, Pärnu, Pärnu, Pärnu)
 - Lk joonistuste, plakate võistlus
 - Seos kodu - ümbrusega.
- See tase ei ole koolides ühtlane; on väga kujunenud koolid ja arvestatud koolid.
- Looduskaitsest huvialast tegevust juurutamine
vähe pöörasilaa greis, e õpilasmateriale tegevus.

Looduskaitse alane töö ja tegevus - õpetaja ja kooli ühiseks
parim näide!

9

Väga hinnataraks looduskaitselise
töö- ja õppevormiks on looduse õpperadade
rajamine ja nende kasutamine
koolide poolt.

Looduse õpperajad üldse:

1. reguleerivad maastiku koormust; aitab seda
^{kontrolli all hoida} =
2. võimaldavad täielikumat informatsiooni
antud paikkonnast;
3. võimaldavad seda info just iseseisvalt saada;
4. võimaldab saada elamust maastikust =

§ Koolide juures - eeskätt õppeotstarbelis -
neid modifikatsioonidega = algklassidele,
botaanik, ajaloolis-kultuuriloolisi marsruute,
pikemaid (jalgratta-), lühemaid. Rühmiti kasutamiseks.
Praegu selliseid koolide õpperadadeid ca 150
kooli juures. Õpetlastest rahustatakse ette õppe-
radade instinkte. (Mäyamaa, Krabi, Ahja,
Kuusalu, Alatanni, Sonda, Värskä jt kooli juures).

(10)

Immu juba ligub miti linna Tallinnas
(võiks ka mujal!) looduseõpperajoon-partiiin
koolinoortele, kus olukord nt. lindude
pesakastide näited, metsloomade söödasõimed,
ripsast jalaajäljed, looduskaitselade skeemid,
linnalähedaste õpperadade skeemid,
fenoloogiline „kalender“ jne.

Tallinnas eriti peab kooliväline töö
kuidagi ja mõnevõrdki kompenseerima
elava looduse puudumist koolilapsel.
[Tall. ... nooremate kl. õpilased on 15-17%, van. klasside õpil. 37% keht oma
Üldse - konkurents: ^{va ka apt looduse, seegi linna haljasaladel}
^{ja Pihlto-Lukali metsas}

on vaja pedagoogiliselt organiseeritud
õpilaste suhtlemist elava loodusega.

[Linnapargid ja -haljasalad, samuti linna-
lähedane mets ei ole enam ehe loodus].

Autodiga pääseb küll kirkjale ja kiresti ligi,
Kuid autoküllastus jääb pealiskaudseks,
autobuuringa ei ole kaaremud veel niimise lähimise loodusele,
küll reostamine.

11
=> Lühiseid koolide looduskaitse kogemusi
oleks vaja pedagoogiliselt mõtestada, üldistada.
Vaja töötada välja metoodiline juhis, eriti aga
linna- ja linnakoolidele (nt. Tallinnale kõrgepealt).

Vajame opraut, kas või fakultatiivkursustele,
+ krestomaatiat (-aid)

Looduskaitse küsimused koolide üldtööplaanis -
lastevanemate koosolekutele, ülikoolidesse.

Olukord nt. Ped. Instituudis.

3. Ökoloogilist haridust täiskasvanutele.

- See põlvkond veel kaua suhtub loodusega, võib palju paha teha.
- See põlvkond on eeskujuks noortele; nende loodud keskkonnas - nii looduslikus kui moraalses mõttes - noored kasvavad.

Selle põlvkonna ökoloogiline haritus on kesine [dr. Laurits ja P. Viikalemmi uurimuste järgi].

Üldine murelikkus Eesti ja üldmaailmse ökol. seisundi kohta on, 40% on väga mures; eestlastel - 90%. Kuul teaduslased, meeste sünduaine on vähenenud.

Üldiselt on deloomulik ökonoomilis-ökoloogiline väärtushinnang, vähenenud eetilis-estetiiline aspekt.

- EK propagandat teha rohkem diferentseeritult, elanikkonna gruppide järgi =
 - elurõõru majanduste juhtkond,
 - tööised, eriti autajuhid, traktoristid, katla-
kütjad, mitmesuguste seadmete hooldajad.
- Keite - EK teaduste minimumi-omal vialal.

[Nagu nt. nõutakse ohutuslehtreka miinimumi
üendamisest töölistelt.] 13

- Nõuda järjekindlamalt ja rangemalt
rastarate seaduste täitmist -

Karistused: trahvid, tasandusmaksud,
preemiast ilmajätmine -
et kaoks karistamatuse tunne.

Keskonnakaitse probleeme rohkem avalikkuse ette!

Sultuursus loodusse vägivõlvus ruumide kaotatus,
kultuursus ja moraalse pole.

Iga ühiskonna, suure või väikese,
kultuursuse kriteeriumiks on - kuidas näeb
välja loodus tema ümber.

[Suurtis linnamajades analoogiliselt -
kuidas näeb välja maja ümbrus,
treppikoda, liftikabiin.]